

אזמרה לשמך

פסקי הלכות ותשובות מפי מוריננו הגאון רבי עמרם פריד שליט"א

הלכות ודינים ליום לג' בעומר

תספורת ונישואין בליל לג' בעומר

פסק הרמ"א (סימן תצג' סעיף ב'): "ואין להסתפר עד לג' בעצמו ולא מבערב (מהרי"ל)". ונחלקו הפוסקים בביאור דברי הרמ"א 'ולא מבערב' - האם 'מבערב' הכוונה **בליל לג' בעומר**, ולפי זה מבואר ברמ"א שבלייל לג' בעומר אסור להסתפר ורק ביום לג' בעומר מותר (גר"א וא"ר וחק יעקב בדעת הרמ"א), או ש'מבערב' הכוונה היא **לערב לג' בעומר**, אבל בליל לג' בעומר שהוא עצם יום לג' בעומר - מותר להסתפר כבר מהלילה (מור וקציעה שם).

דעת הגר"א שרק מ לג' בעומר ביום אחר הנץ החמה מותר להסתפר כיון שמקצת היום ככולו כמו שמצינו ביו"ד שצה' סעיף ה' לגבי אבילות ביום השביעי שקמים ביום השביעי לאחר הנץ כיון שמקצת היום ככולו ואין צורך להמתין למוצאי יום השביעי וה"נ ב לג' בעומר מותר להסתפר ב לג' בעומר בתחילת היום כיון שמקצת היום ככולו, אבל בליל לג' בעומר אין להסתפר כיון שקי"ל ביו"ד סי' שצה' כהראשונים הסוברים שא"ב רק ביום השביעי בבוקר אפשר להסתפר אבל בליל שביעי אין להקל ודינו כאמצע השבעה.

דעת האליה רבה להקל אף בלילה וכן בלקט יושר לתלמיד תרומת הדשן כתב שמותר להסתפר בליל לג' בעומר וכן הפרי חדש כ' שמי שרוצה לסמוך על הפוסקים דסבירי להו שאומרים מקצת היום ככולו גם בלילה לא הפסיד כלום כי בזה הולכים אחר המקל.

ומבואר בפר"ח שהטעם להקל הוא משום שיטות הראשונים שאומרים 'מקצת היום ככולו' אף בלילה, ולכן אבל בליל שביעי, כבר פוקעים לו כל דיני השבעה, וה"נ בליל לג' בעומר אומרים מקצת היום ככולו אף בלילה, ופוקעים כל דיני האבילות של ימי הספירה כבר בליל לג' בעומר.

ובשו"ע הרב סימן תצג' סעי' ה' נקט שאף לפי מה דאמרינן שהכלל 'מקצת היום ככולו' נאמר רק על היום - דהיינו מהנץ החמה, ולא קודם לכן בלילה, בכ"א יכול להיות מותר תספורת ונישואין בליל לג' בעומר, והטעם משום שהאבילות על ימי הספירה זה רק לב' יום, ומאחר ומתחילת ליל לג' בעומר כבר פסקו מלמות לכן אינו נוהג אז איסור תספורת ונישואין.

ונמצא ששתי דעות בדבר מה טעם המקילים להסתפר בליל לג' בעומר, דנחלקו מתי פסקו מלמות - האם פסקו מלמות כבר בתחילת ליל לג' בעומר, או שרק בלג' בעומר ביום, אך נקטינן שמקצת היום ככולו הוא אף בלילה.

עוד כתב בחק יעקב (סי' תצג' ס"ק ו') וכן באליה רבה (שם

ס"ק ז') שדעת הרמ"א שאסור להסתפר בליל לג' בעומר, ומה שכתב הרמ"א שאין להסתפר 'מבערב' הכוונה לליל לג' בעומר, וכתבו שהרמ"א העתיק את דברי המהרי"ל שאזיל לטעמיה שסובר שאומרים תחנון בערב לג' בעומר, אבל לפי מה שאנו נוהגים שלא אומרים תחנון במנחה של ערב לג' בעומר אז מותר להסתפר ולהתחתן כבר בליל לג' בעומר, וכן הוא בלקט יושר וכן"ל.

אמנם במחצה"ש דחה דברי החק יעקב ואליה רבה, וכתב שאף אם לא אומרים תחנון בערב לג' בעומר - מ"מ אסור להסתפר בליל לג' בעומר, כי לא אומרים מקצת היום ככולו בלילה אלא רק ביום.

וליישב דברי החק יעקב והאליה רבה מהשגת המחצית השקל נראה כך, שביאור דבריהם שאם לא אומרים תחנון בערב לג' בעומר הטעם הוא בגלל שלג' בעומר הוא יום שמחה וכבר בליל לג' בעומר מתחיל היום שמחה ולכן לא אומרים תחנון במנחה של ערב לג' בעומר כמו בכל ערב יו"ט שלא אומרים תחנון במנחה שלפניו.

אולם אלו שאומרים תחנון במנחה בערב לג' בעומר סוברים שתלמידי ר"ע פסקו מלמות רק בלג' בעומר ביום וא"כ בלילה זה עדיין לא יום שמחה ולכן אסור להסתפר בליל לג' בעומר, וכן נקט השו"ע הרב סי' תצג' סעי' ה'.

אולם דעת המחצית השקל ושעה"צ ס"ק יב' שאף אם לא אומרים תחנון במנחה לפני לג' בעומר עדיין תספורת אסורה בליל לג' בעומר.

במשנ"ב (סי' תצג' ס"ק יא') כתב בשם האליה רבה שדעתו שאף שמותר להסתפר בליל לג' בעומר - לא ראינו מקלים לעשות נישואין בליל לג' בעומר, ורק אם חל לג' בעומר ביום שיש והוא שעת הדחק לערוך נישואין ביום שיש, אפשר שיש להקל להשיא בליל לג' בעומר.

ולא מובן היטב טעמו של האליה רבה והמשנ"ב לחלק בין תספורת לנישואין.

ולמעשה בזמנינו יש להקל לערוך נישואין בליל לג' בעומר (לבני אשכנז) כיון שקשה למצוא אולמות ביום לג' בעומר שרבים מתחתנים בו (ולא אח"כ), ולכן הוא שעת הדחק.

העולה מכל הנ"ל: בשעת הדחק אפשר להסתפר ולהתחתן בליל לג' בעומר.

האם מותר לשמוע מוזיקה אחרי לג' בעומר

כתב הרמ"א (סימן תצג' סעיף א'): "מיהו מלג' בעומר ואילך הכל שרי (אבודרהם ב"ו ומנהגים)". ובפשוטו מבואר ברמ"א שמלג' בעומר מותר להסתפר, וכן נישואין וריקודים ומחולות (ושמיעת מוזיקה שדינה כריקודים ומחולות).

שניהם - א"כ ביום 'לג' בעומר לא יסתפרו ולא יעשו נשואין מטעם השני. וי"ל דודאי העיקר שאחר 'לג' בעומר לא מתו ואפ"ה נוהגים קצת אבילות מחמת גזרת תתנ"ו שהיתה באשכנז בין פסח לעצר' כמו שמפורש ביוצרות ופיוטים שאנו אומרים בשבתות ההם שהם נתיסדו כמו קינות כנלע"ד טעם המנהג שלנו שאין נושאים אחר 'לג' בעומר אבל להסתפר ודאי שרי אחר 'לג' בעומר שמחמת גזירה זו לא החמירו אלא בשמחה יתירה של נישואין מה שאין כן קודם 'לג' בעומר שמתו תלמידי ר' עקיבא ומוטל על כל העולם להתאבל בשבילם החמירו טפי אפילו בתספורת וכו".

ומבואר בט"ז שהסיבה שלא מתחתנים אחרי 'לג' בעומר היא בגלל גזירות תתנ"ו שאז נעשו פרעות ביהודים במסעי הצלב, ומסופר בסדר הדורות (דף צח' ע"ב) 'בשנת ד"א תתנ"ו היו גזירות רעות, כי הלכו הנוצרים למלחמה על ירושלים נגד התוגרמים ויעברו בגלילות אשכנז ויהרגו הרבה קהילות וכו' מאשכנז וצרפת, והיו גזרות והמרות והריגות גדולות מחדש אייר עד חודש אב וכו'.

והיינו שאף שמסתיימים ימי האבילות בלג' בעומר, בכל אופן כיון שנישואין היא שמחה יתירה נהגו בזה איסור גם אחרי 'לג' בעומר. ונראה שכן הוא לגבי שמיעת מוזיקה וכנ"ל.

להלן גבי תספורת יתבאר טעם נוסף בזה.

בשנה זו, עקב הקושי שהיה בעריכת נישואין לפני פסח - אפשר לערוך חתונות אחרי 'לג' בעומר.

תספורת בלג' בעומר ואחריו

לנוהגים ע"פ שיטת האר"י אין להסתפר עד ערב שבועות, ובמקום הצורך מיום מח' לעומר. ולמי שלא נוהג כאר"י - לבני אשכנז מותר להסתפר מיום 'לג' בעומר, ולבני ספרד מיום לד' בעומר.

ולענין תספורת אחרי 'לג' בעומר - יש בזה מנהגים, יש הנוהגים היתר מלג' בעומר ואילך, ויש שלא מסתפרים אחרי 'לג' בעומר עד ר"ח סיון, ויש נוהגים שלא להסתפר עד שלושת ימי ההגבלה.

וצ"ב טעמים של הנוהגים איסור בתספורת אחרי 'לג' בעומר, שהרי הרמ"א פסק 'מלג' בעומר ואילך הכל שרי', ויש לבאר, כיון שבא"י יש הרבה אנשים שנוהגים כך וישנם שנוהגים כך לכן נהגו להחמיר כשני המנהגים. ומנהג זה נהגו לענין נישואין, ויש שנוהגים כן גם לענין תספורת, ובלוח א"י כתוב שהמנהג הוא שלא להסתפר עד ר"ח סיון. אולם בזמנינו רבים נהגו להסתפר אחרי 'לג' בעומר.

טעה ואמר - 'היום לג' בעומר'

אדם שטעה ואמר לפני שספר ספירת העומר '**היום לג' בעומר**', יכול עדיין לספור בברכה, וזאת מכיון שלא הזכיר את מנין השבועות, ודאי לא התכוון לצאת ידי חובת ספירה באמירתו, ונתבאר ב'אזמרה לשמך' מס' 46, 91.

והנה כתב האליה רבה (סימן תצג' ס"ק ב') וז"ל, "מיהו עד אחר ר"ח אייר ומר"ח סיון עד שבועות יש להסתפק אם יש להקל בריקודין ומחולות של רשות", עכ"ל. וכ"כ הפרי מגדים (אשל אברהם סימן תצג' ס"ק א'): "ועיין שם (באליה רבה) שמסופק בניסן עד ראש חדש אייר או מראש חדש סיון עד שבועות אם מותר לעשות ריקודין של רשות".

וכתב השער הציון (שם ס"ק ד'), "ואפילו עד ראש חדש אייר ומראש חדש סיון עד עצרת [לאותן הנוהגין להסתפר] יש להסתפק אם יש להקל בריקודין ומחולות של רשות, [פרי מגדים בשם אליהו רבה]", ע"כ.

וצריך ביאור מה הספק, שהרי מותר להסתפר, ועדיין מסתפקים האחרונים לאסור ריקודים ומחולות.

וכן צריך להבין, למה מלג' בעומר עד ר"ח סיון נראה שפשיטא להו לאחרונים הנ"ל לאסור ריקודים ומחולות למרות שמותר להסתפר (שהרי כתבו שהספק הוא מר"ח סיון ועד שבועות, ומשמע שקודם לכן ודאי אסור).

והנה כתב הט"ז (מובא להלן) שבגלל גזירות תתנ"ו נהגו שלא לערוך נישואין אחרי 'לג' בעומר, וי"ל שמאותו הטעם נהגו איסור גם לגבי ריקודים ומחולות (ושמיעת מוזיקה) אחרי 'לג' בעומר.

ועוד יש לבאר ע"פ דברי הא"ר ס"ק א' וחק יעקב ס"ק ב' בשם רבינו ירוחם, שספירת העומר הם ימי דין על התבואה.

ואף שבזמנינו יש מבני אשכנז שנהגו לשמוע מוזיקה אחרי 'לג' בעומר, בפשוטו הוא מנהג טעות שהרי מבואר באחרונים הנ"ל וכן פסק המשנ"ב בשער הציון שאין להקל בזה.

ונראה שלגבי הספק של האחרונים והשער הציון הנ"ל לגבי ריקודים ומחולות ומוזיקה אחרי ר"ח סיון, כיון שהוא ספק מנהג יש להקל בזה.

בתקופה זו לגבי מוזיקה אחרי 'לג' בעומר יש יותר מקום להקל בזה ובפרט למי שזקוק לכך.

העולה לדינא: אין לשמוע מוזיקה עד ר"ח סיון בשנה רגילה.

האם מותר לערוך חתונות אחרי 'לג' בעומר

דברי הרמ"א שהובאו לעיל (סימן תצג' סעיף א'): "מיהו מלג' בעומר ואילך הכל שרי". ומבואר ברמ"א שמלג' בעומר מותר לערוך נישואין, ריקודים ומחולות.

אולם בני אשכנז [עכ"פ בארץ ישראל] נהגו שלא לערוך חתונות עד א' סיון, או ב' סיון או ג' סיון [מנהגים שונים בזה]. ובני ספרד נהגו להתחתן מלד' בעומר ואילך.

וצריך ביאור מה טעמים של בני אשכנז שנהגו שלא לערוך חתונות כל ימי הספירה חוץ מלג' בעומר.

וכתב הט"ז (סי' תצג' ס"ק ב'): "...והמנהג בכל המקומות שאין עושין נישואין אלא ביום 'לג' בעומר לא לפניו ולא לאחריו עד עצרת, ואין לזה טעם. וא"ת שאוחז בחומרי